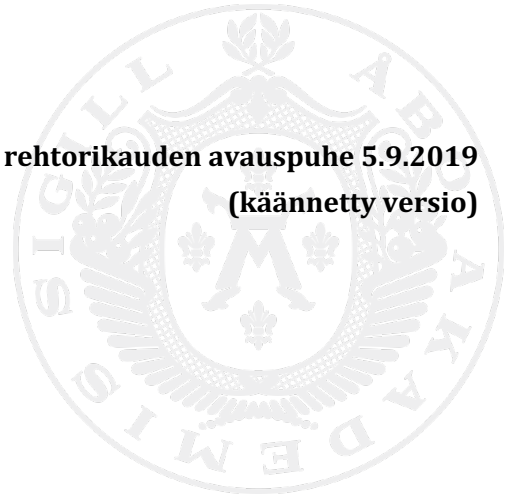

**Rehtori Moira von Wrightin rehtorikauden avauspuhe 5.9.2019
(käännetty versio)**

Arvoisa kansleri, arvoisat kutsuvieraat ja rehtorikollegat, hyvät opiskelijat ja yliopistomme henkilöstö, *distinguished guests and colleagues*, rakkaat Åbo Akademin ystävät.

I.

Tänään vietämme syyslukukauden 2019 juhlallisia avajaisia. Noin 5 500 opiskelijaa ja 780 tohtorikoulutettavaa on aloittamassa tai jatkamassa opintojaan yliopistossamme. Toivotan kaikki lämpimästi tervetulleiksi! Uusia opiskelijoita haluan onnitella pääsystä opiskelemaan Åbo Akademiin, jolla on valtavasti annettavaa: oppia ja oppimisympäristöjä, sosiaalista elämää ja kulttuuria niin valtakunnallisella kuin kansainvälisellä tasolla. Toivon, että voitte olla ylpeitä Åbo Akademista, tulevasta *alma materistanne*. Yliopistomme runsaat 650 opettajaa ja tutkijaa sekä lähes yhtä suuri joukko muuta henkilöstöä ovat myös pikkuhiljaa asettuneet työhuoneisiinsa, laboratorioihin, kirjastoihin ja opetustiloihin. Moni on jo ahkerasti työn touhussa. Osa on mukana Vaasassa ja Turussa juhlistamassa lukuvuoden käynnistymistä sekä Åbo Akademin uuden – järjestyksessään 18:n – rehtorin alkavaa toimikautta.

Professori Mikko Hupa luovuttaa rehtorin tunnukset minulle. Samalla hän luovuttaa uudelle rehtorille toimintaa sykkivän yliopiston, joka palaa halusta jatkaa kehittymistä yhdeksi Pohjoismaiden johtavaksi yliopistoksi ja halutuimmaksi ruotsinkieliseksi opiskelu- ja työpaikaksi. Tahtotilana on saada Åbo Akademi kukoistamaan täydessä loistossaan. Tutkimuksessa meillä on neljä profiilialuetta: meri, vähemmistötutkimus, molekulaarinen prosessi- ja materiaalitekniikka sekä lääkekehitys ja diagnostiikka. Nämä ovat menestyviä tutkimusaloja, mutta ne eivät kata yliopistomme kaikkea toimintaa. Ehkä meidän pitäisi vielä profiloitua tavalla, joka toisi selkeämmin esiin tehtävämme ja olemassaolomme perustan. Tutkimuksen ja opetuksen yhteen liittävä profiilialue toisi esiin kokonaisvaltaisen ja innovatiivisen työskentelytapamme näissä yliopiston ydintoiminnoissa.

Nostan tänään puheessani esiin kolme seikkaa ja pohdin sitä, miten ne liittyvät yhteen ja miksi ne ovat tärkeitä, ei vain meille yliopistona vaan myös koko Suomen tulevaisuudelle.

Ensimmäisenä ovat ne *paikat ja diskursiiviset tilat*, joissa Åbo Akademi toimii.

Toisena on *yliopistomme erityinen kyvykkyys*, se mikä erottaa yliopiston muista yhteiskunnan instituutioista. Miten käytämme tätä kapasiteettia ja kehitämme sitä omassa pedagogisessa toiminnassamme? Kolmantena ovat *opiskelijat*. Ilman opiskelijoita ei ole yliopistoa, mutta miksi näin on?

The uniqueness of a university resides in its pedagogical form, as Jan Masschelein puts it. Today I am going to deepen three key aspects of the university. First, the location and discursive space of Åbo Akademi University. It is partly inherited, partly a product of an ongoing making and remaking of the world. Second, is "that thing called thinking" – systematic scientific thinking – and how we use it to develop our unique pedagogical form and new knowledge. Third, I want to focus on our students. Without students we would not be a university. However, the reason is not (only) that students are learners. Rather, the reason is, that the students are an integral part of the process where teachers and researchers develop their knowledge and thinking – also from the very important ethical point of view.

II.

Turun ja Vaasan kampuksemme ovat näkyvä osa kaupunkimaisemaa. Hienon vanhan arkkitehtuurin lisäksi meillä on upeita uusia rakennuksia. Meitä historiasta kiinnostuneita viehättää ajatus kenraalikuvernööri Pietari Brahesta, joka näki koulutuksen mahdollisuudet Ruotsin valtakunnan itäisessä osassa ja jonka ansiosta Kuninkaallinen Turun Akademia perustettiin kuningatar Kristiinan aikana vuonna 1640. Turun Tuomiokirkkotorilla voimme ihailla Brahen patsasta, joka muistuttaa siitä, että kaupunki oli jo hänen aikanaan rikas kaupan ja kulttuurin keskus. Turun palon jälkeen yliopisto siirrettiin poliittisista syistä Helsinkiin, jossa siitä tuli Keisarillinen Aleksanterin Yliopisto ja myöhemmin Helsingin yliopisto. Kuninkaallisen Akatemian topos – paikka, perinne ja kokemushistoria – on kuitenkin yhä olemassa. Turussa on kaksi yliopistoa, neljä korkeakoulua ja 40 000 opiskelijaa. Ainutlaatuisena, monikielisenä opiskelukaupunkina Turku on elinvoimainen ja dynaaminen paikka.

Turku oli jo vanhan Akatemian perustamisen aikaan 1600-luvulla tärkeä idän ja lännen kohtaamispaikka. Myös Vaasan seudulla oli vastaava merkitys, sillä yhteydet meren yli

olivat tiiviit koko Pohjanlahden mitalta. Vaasassa toki mittakaava oli hieman pienempi, eivätkä kuninkaat, piispat ja aateliset olleet yhtä vaikuttava osa kaupungin elämää. Vaasalla on pitkä historia koulutuksen saralla. Kaupunkiin perustettiin pedagogio eli lastenkoulu jo vuonna 1641 ja Vaasan triviaalikoulu eli yläkoulu vuonna 1684. Vaasan seudulla on jatkuvasti käynnissä koulutushankkeita ja yliopistollisen toiminnan vetureina ovat neljä yliopistoa ja kaksi ammattikorkeakoulua sekä noin 17 000 opiskelijaa.

Asiaan kuuluu, että yliopistot kasvavat ja niihin liitetään menestyksellisesti tieteellistä toimintaa harjoittavia yksiköitä. Näin on esimerkiksi Vaasan opettajankoulutus tullut osaksi Åbo Akademin toimintaa. On luonnollista mainita tässä vaiheessa myös Yrkeshögskolan vid Åbo Akademi, ammattikorkeakoulu Novia. Teemme konsernissamme määrätietoisesti työtä infrastruktuurin ja johdon yhteistyön vahvistamiseksi, opintopolkujen joustavoittamiseksi sekä tutkimuksen ja opetuksen synergian edistämiseksi.

Åbo Akademin dynaamiselle luonteelle ei tee oikeutta, jos vain ihailemme rakennuksia ja ulkoisia puitteita. Akateeminen ammattilaisuus ei ilmene lasi- tai betonirakennuksissa, vaan se koostuu monesta eri osaamisen alasta. Yliopiston merkitys ilmenee sen piirissä syntyvässä tiedossa ja oppimisessa: teksteissä, innovaatioissa, argumenteissa ja seminaareissa. Tärkeitä ovat esitetyt kysymykset, uteliaisuus ja tiedonjano. Työskentelemme pitkäjänteisesti, mutta toisinaan tie on kuoppainen ja harvoin juoksemme kilpaa kellon kanssa. Runoilija Tomas Tranströmer sanoo osuvasti: "Aika ei ole suora jana vaan pikemminkin labyrintti." (*Tiden är ingen rak sträcka utan snarare en labyrint.*)

Tämä pitää paikkansa akateemisessa maailmassa, sekä tutkimuksessa että koulutuksessa.

Ulkopuoliset usein ihmettelevät, mitä me yliopistolaiset oikein puuhaamme ja onko meistä mitään hyötyä. Voimme olla niin keskittyneitä että vaikutamme sekavilta, voimme provosoitua vääristä johtopäätöksistä aina räjähdyspisteeseen asti tai voimme puhua tuntikausia jostain ulkopuolisten mielestä täysin epäolennaisesta asiasta.

Luonnontieteilijöitä toisinaan syytetään siitä, että he ovat etäänntyneet muusta maailmasta, mutta erityisesti humanistit saavat jatkuvasti kuulla kummastelua siitä, saavatko he aikaan mitään muuta kuin tyhjänpäiväisyyksiä. Toivon voivani oikaista ainakin joitakin väärinkäsityksiä. On nimittäin niin, että sitä, mitä me yliopistolla teemme, voidaan tehdä vain täällä, vain siinä akateemisessa ympäristössä ja avoimen kriittisessä ja rationaalisessa keskusteluilmapiiressä, joista muodostuu yliopiston topos.

III.

Mitä me sitten yliopistolla teemme sellaista, mikä on korvaamatonta ja ainutlaatuista?
Mitä teemme sellaista, mitä ei yhtä hyvin voisi tehdä jossain muualla? Onko kyse tutkimuksesta?

Tutkimustyö on ammatti, mutta tutkimuksessa on myös kyse ajatusten ja tiedon kehittamisestä ja eteenpäin viemisestä. Tutkija lainaa muiden ajatuksia – toisinaan saattaa tiedostamattaan varastaakin – ja parantaa niitä, hylkää ne, pohdiskelee, lukee – ja ajattelee. Tutkimusta arvioidaan kansainvälisesti, mutta todellinen tutkijan ja hänen saavuttamiensa tulosten koetinkivi on opetus, jolloin tutkija joutuu opiskelijoiden haastamaksi. Onko ajatuksenkulku ymmärrettävää? Onko päättely oikeaa? Mitä muita näkökulmia voisi olla?

Tutkimuksen lisäksi myös opetus, sivistys ja ajattelu ovat korvaamattomia. Jan Masschelein ja Maarten Simons (2012) esittivät, että yliopiston ainutlaatuisuus on sen erityisessä pedagogisen toiminnan muodossa, joka koostuu kolmesta osa-alueesta: tutkimus, opetus ja maailman konstruointi eli uusien arvojen, tiedon ja artefaktien luominen.

Akateemista ajattelua leimaa *herkkyys* (ruotsiksi *inlevelse*, englanniksi *sensitivity*) eli kyky nähdä ja *erottaa* tapahtumien kulussa asioita, jotka ovat pohtimisen arvoisia. Voi esimerkiksi havaita jonkin hätäisesti tehdyn päätelmän syy-seuraussuhteesta, epämääräisen yleistyksen, kyseenalaisen oletuksen tai provosoivan ongelman, joka vaatii ratkaisua.

Toisena tekijänä on *taipumus* (*fallenhet, inclination*) eli valmius perusteellisesti paneutuen pohtia jotain kysymystä riippumatta siitä, ohjaako meitä uteliaisuus vai jo vakiintunut ajattelutapa.

Kolmas yliopistolla kehittyvän ajattelun osa-alue on *kapasiteetti* (*förmågan, ability*) eli kykymme ajatella *tehokkaasti ja kestävällä tavalla*. Voimme tuottaa vaihtoehtoisia selityksiä asioille, joita on jo pitkään saatettu pitää itsestään selvinä tai joissa on oletettu tietty kausaalinen suhde.

Yhdessä nämä kolme ajattelun osa-aluetta antavat meille mahdollisuuden kehittää koulutusta ja sivistystä *akateemisena ymmärtämisenä*. Akateemiselle ymmärtämiselle on leimallista yleiskuvan ja yksityiskohtien välinen yhteispeli nyansseineen sekä harkinta ja

eettinen pohdinta. Tällainen kyky pitäisi olla jokaisella opintonsa päättävällä opiskelijalla hallussaan, jotta yliopistomme ansaitsee nimityksen *alma mater*.

Alma mater on osaamistamme ruokkiva äiti, opinahjomme. *Alma mater* tarkoittaa myös sitä laaja-alaista tiedollista traditiota, jota yliopistot vaalivat. Tänä päivänä *alma materin* tehtävänä on kukistaa vastakkainasettelut ja ylittää kuilut. Jo ennen kuin tieteet alkoivat eriytyä länsimaissa, monet pelkäsivät, että uskonnon ja tieteen ero johtaisi harhaan. Tänä päivänä edessämme on niin suuria yhteiskunnallisia haasteita, että emme voi jäädä riitelemään siitä, mikä on oikea tie. Meidän on tehtävä yhteistyötä ja laajennettava koulutusta ja näkökulmia, jotta voimme tarjota osaamista, joka on välttämätöntä ihmiskunnan selviytymiselle.

IV.

Åbo Akademi ei jää sivustakatsojana seuraamaan yhteiskunnan muuttumista. Suomen ainoa ruotsinkielinen yliopisto ei voi tyytyä vain kouluttamaan virkamiehiä ja asiantuntijoita kutistuvan ruotsinkielisen väestön tarpeisiin, vaan meidän tehtävämme on paljon syvällisempi.

Tulevan strategiamme mukaisesti tavoitteenamme on, että olemme Pohjolan portti Suomeen ja houkuttelemme opiskelijoita kaikista Pohjoismaista panostamalla opiskelijanäkökulmaan sekä sisällöllisesti että rakenteellisesti. Mitä meidän pitää tehdä, jotta saavutamme nämä korkealle asetetut tavoitteet? Olen vakuuttunut siitä, että meidän on luotava *uusi kertomus* Åbo Akademista koko Suomen ruotsinkielisenä yliopistona. Jotta onnistuisimme siinä, meidän on luovuttava nykyisin vallitsevasta poliittisesta ajatusmallista, jossa kieli yhdistetään tiettyyn ryhmään ja jossa ryhmät asetetaan vastakkain. Uuden tarinamme pitää muotoutua jossain muualla kuin siellä, missä identiteetin ja jakolinjojen politiikka syntyy.

Tarvitsemme sisäisiä kohtaamispaikkoja sekä toimivan ja kuuntelevan johtamisjärjestelmän. Toimintaa on tuettava siellä, missä tukea tarvitaan, ja opetustiloihin ja kirjastoihin on luotava uusia, älykkäitä ja jopa yllättäviä ratkaisuja. Meidän on rakennettava uutta luottamusta eri tieteenalojen välille. Meidän tulee vahvistaa sitä, mikä on hyvää, ja tiivistää korkeakoulutuksen ja tutkimuksen välisiä yhteyksiä. Samalla meidän tulee käyttää harkittua luovuutta ja eettistä reflektiota *jatkaaksemme* sen tekemistä, minkä jo osaamme ja mitä teemme.

Opiskelijoiden esittämät kysymykset ja heidän innostuneisuutensa haastavat yliopiston kehittymään. Opiskelijanäkökulmaa ei tule pitää mitenkään virheellisenä tai vahingollisena. En kuitenkaan ajattele, että opiskelijoiden tulisi olla kaiken arvioinnin mittapuu tai huomion keskipiste. Ajattelu opiskelijoiden näkökulmasta tarkoittaa sitä, että me kaikki riippumatta omasta tehtävästämme yliopistossa kysymme itseltämme: Miten ymmärtäisin tämän, jos olisin opiskelija – mitä siis en ole!

Hannah Arendt on määritellyt näkökulman olevan ”ajattelua ja tuomitsemista jossain missä ei itse oikeasti ole”. (*Thinking and judging where actually I am not!*)

Yksinkertainen keino lähestyä tätä kysymystä on keskustella opiskelijoiden kanssa ja kutsua heidän mukaan osallistumaan. Tästä syksystä alkaen opiskelijoilla on oma edustajansa rehtorin johtoryhmässä. Se voi tuntua itsestäänselvydeltä, mutta näin ei ole ennen ollut.

V.

Mitkä ovat Åbo Akademin seuraavat askeleet matkalla kohti tavoitteeksi asetettua koko Suomen ruotsinkielistä yliopistoa ja Pohjolan porttia Suomeen? Tähän en osaa vastata. Vararehtorimme Mikael Lindfelt ja Stefan Willför sekä minä odotamme kohtaamisia, keskusteluja ja suunnitelmien tekemistä yhdessä henkilöstön, hallituksen, yliopistokollegion, opiskelijoiden, alueen yhteistyökumppanien sekä naapuriyliopistojen ja -korkeakoulujen kanssa. Haluamme toimia sekä Suomessa että ulkomailla ja ylittää erilaiset sidosryhmärajat.

Olen tänään tehnyt rajanvetoa sen välille, mitä yliopisto on ja mitä se ei ole, mitä Åbo Akademi edustaa ja mitä se ei edusta. Kaikkia rajoja ei ole tarpeen poistaa, erojen on saatava olla olemassa. Lopuksi haluan vielä lainata runoilija Tomas Tranströmeriä:

”Raja ei erota, vaan siinä ulkopuolinen ja sisällä oleva kohtaavat.” (*Gräns är inte särskiljande utan mötet mellan utanför och innanför.*)